

Wijkprogramma Presikhaaf 2021

Beschrijving van de wijk

Presikhaaf is na de oorlog ontstaan. In het gebied van de voormalige villa Presikhaaf, tussen de Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel, werden 2 wijken gebouwd. Presikhaaf West werd vooral bekend om de naoorlogse bouw (veel flats en appartementen die overwegend in het bezit zijn van woningcorporaties). Presikhaaf Oost is in de jaren zestig van de grond gekomen. Belangrijk verschil is dat dit deel ruimer is van opzet en meer koopwoningen heeft. Er zijn behoorlijk wat Presikhaafers die in een huurwoning in Presikhaaf West zijn begonnen en jaren later de stap maakten naar een koopwoning in Presikhaaf Oost. Presikhaaf is voor velen een prettige wijk om te (blijven) wonen. Wat maakt de wijk aantrekkelijk? Het vernieuwde winkelcentrum Presikhaaf, het eerste overdekte winkelcentrum van Europa, het Park Presikhaaf met veel ruimte voor recreatie, de vele scholen (van basisschool, middelbaar onderwijs tot (hoger) beroepsonderwijs), relatief veel speelplekken, sportclubs en sportvelden, meerdere kerken en moskee en de ligging, dicht bij uitvalswegen als de A12 en A325. Dat laatste betekent ook dat er drukke wegen door je wijk lopen van en naar die snelwegen. Deze grote wegen zorgen ervoor dat verschillende buurten 'ingesloten' liggen. Daardoor blijven mensen eerder in hun eigen buurt en hebben minder contact met bewoners uit de andere buurten in de wijk.

DE BUURTEN

De buurten Presikhaaf 1 (P1) en Presikhaaf 2 (P2) zijn inmiddels grootschalig opgeknapt door sloop van de naoorlogse bouw en nieuwbouw van zowel huur- als koopwoningen. Dit zijn recente ontwikkelingen, dus in deze buurten is de sociale structuur nog pril of in opbouw. Tijdens de periode van sloop in P1 en P2, zijn bewoners uit de voornamelijk sociale huurwoningen (tijdelijk) verhuisd.

Bewoners van Over het Lange Water in Presikhaaf Oost hebben hun buurt zien veranderen. De buurt is meer gemengd geworden. Daardoor is de sociale structuur veranderd. Dit vraagt van bewoners dat ze (meer) begrip voor elkaar moeten opbrengen en zich meer moeten verplaatsen in elkaar. In deze buurt wonen bewoners al jarenlang op dezelfde plek maar in een deel van Over het Lange Water is veel doorstroming, vooral in de huurwoningen.

Ook in P3 in Presikhaaf West wonen mensen maar kort. Hier zijn op sommige plaatsen een aantal naoorlogse woningen wel gerenoveerd, maar grootscheepse sloop en nieuwbouw is er niet geweest. Hier staan relatief veel woningen met een lage huurprijs. Er zijn een aantal sterke schouders in deze buurt die initiatief nemen om elkaar te helpen en de armoedecirkel willen doorbreken om kansen voor bewoners te vergroten. Daarnaast zijn er veel mensen die stress hebben in hun privéleven, waardoor alles buiten huis te veel en ingewikkeld is. Laaggeletterd zijn, is bijvoorbeeld een enorme beperking in de huidige digitale informatiesamenleving.

Over het algemeen geven bewoners van Presikhaaf aan dat zij hun burens niet kennen en/of nauwelijks contacten hebben in hun directe leefomgeving.

Presikhaaf Oost heeft nog een buurt die om meerdere redenen afwijkt van het geheel: Elsweide. Er staan vooral koopwoningen. Er wonen veel senioren die gemiddeld een hoger besteedbaar inkomen hebben dan de rest van de wijkbewoners en de burens kennen elkaar en zoeken elkaar op.

WONINGEN EN WOONOMGEVING

70% van de huizen in Presikhaaf is een huurwoning, waarvan 48% sociale huur. Van de 30% koopwoningen staan de meeste in Presikhaaf-Oost; Elsweide en Over het Lange Water. Met de sloop en nieuwbouw in de buurten P1 en P2 zijn ook daar koopwoningen bij gekomen. Het aantal goedkope huurwoningen is groot in Presikhaaf. Door maatschappelijke ontwikkelingen wonen mensen langer thuis als ze ouder worden en als ze (psychische en lichamelijke) beperkingen hebben. Daardoor merk je in Presikhaaf soms een opeenstapeling van verschillende problemen. Voorbeelden die in Presikhaaf meer spelen dan in een aantal andere wijken in Arnhem zijn

- armoede, schulden, werkloosheid;
- mensen met verward gedrag;
- jongeren betrokken bij of op de rand van criminaliteit;
- woonoverlast etc.

Stedelijk beleid op het gebied van openbare ruimte en afval leiden op dit moment in Presikhaaf tot meer verloedering; er zijn veel bijplaatsingen en dumpingen van afval. Bewoners klagen over snelheids-overtredingen, parkeeroverlast en ander grensoverschrijdend gedrag in het verkeer, waarbij het lastig blijkt om elkaar aan te spreken.

PRESIKHAAFERS

Presikhaaf telt zo'n 16.000 bewoners, verdeeld over 8.800 huishoudens, waarvan de helft bestaat uit één persoon. Er wonen dus veel mensen alleen in Presikhaaf. Dit zijn niet alleen senioren, maar ook mensen in de leeftijd tussen 30 en 50 jaar en studenten. De andere helft van de huishoudens is ongeveer gelijk verdeeld over samenwonend, met of zonder kinderen, en éénoudergezinnen. Vooral de buurten Elsweide en Over het Lange Water vergrijzen.

De helft van de bewoners in Presikhaaf heeft een migratieachtergrond. Het overgrote deel daarvan heeft een niet-westerse achtergrond. Vooral de Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse achtergrond komt veel voor. Daarnaast wonen er veel mensen met verschillende, niet-westerse achtergronden.

Een derde van de bewoners heeft een inkomen tot maximaal 120% van het sociaal minimum. Meer dan gemiddeld in Arnhem groeien kinderen in armoede op, in Presikhaaf West zelfs 40% van de kinderen. Werkeloosheid, schulden, jongeren die zonder startkwalificatie van school komen, komen vaker dan gemiddeld voor in Presikhaaf West en in de buurt Over het Lange Water in Presikhaaf Oost.

In Presikhaaf voelen iets meer mensen zich eenzaam dan gemiddeld in Arnhem. 39% geeft aan zich matig eenzaam te voelen. Dat blijkt uit een onderzoek. 10% van de mensen die het onderzoek invulden geven aan zich sterk tot zeer sterk eenzaam te voelen. De redenen daarvoor zijn divers: partner overleden, gescheiden, geen aansluiting voelen door culturele verschillen, psychische problemen, stress door werkeloosheid en/of schulden, het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal etc.

BEWONERSORGANISATIE

Door deze grote variatie aan achtergronden en persoonlijke situaties hebben Presikhaafers voornamelijk informele, persoonlijke netwerken, vooral binnen hun eigen gemeenschap. Gemeenschappen accepteren elkaar wel, maar er zijn weinig gemengde netwerken. In de buurten Elsweide en Over het Lange Water zijn actieve buurtoverleggen. Deze bestaan vooral uit oorspronkelijk Nederlandse bewoners van gemiddelde of hogere leeftijd. Zo ook het bewonersoverleg Wijkplatform Presikhaaf.

De inzet van zogenaamde Pechtold- en Vogelaar-gelden hebben deels een averechts effect gehad op de sociale infrastructuur. Hoe komt dat? Destijds werkten veel projectleiders in de wijk. Zij hebben in samenspraak en afstemming met de bewoners veel werk verzet. Maar als een projectleider vertrok, viel de

verbinding weg. Bewoners werden door deze gelden niet gestimuleerd om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun leefomgeving. Daardoor kijkt men tot op de dag van vandaag vooral naar de ander wanneer zich een probleem aandient.

Professionals weten elkaar steeds beter te vinden om gezamenlijke oplossingen te vinden. De afgelopen twee jaar zijn er drie netwerken ontstaan. Daarin werken professionals en wijkbewoners samen om elkaar te versterken. De netwerken zijn gericht op de thema's:

- Kansen voor kinderen (initiatiefnemer Team Leefomgeving)
- Samen Gezond (initiatiefnemer Huisartsenpraktijk Presikhaaf)
- Ouderen netwerk Presikhaaf (initiatiefnemer fysiotherapeut Presikhaaf)

PRESIKHAAF BRUIJT

Wat de meeste mensen veel minder van Presikhaaf kennen is de trots en betrokkenheid van bewoners. Er is een positieve sfeer in de wijk. Bijvoorbeeld vrijwilligers die al jaren lang zwerfvuil pikken, die activiteiten opzetten of helpen begeleiden, mensen die graag blijven wonen in de wijk omdat ze de ruimte en voorzieningen zo enorm waarderen. Jongeren die trots zijn op de wijk waar ze zijn opgegroeid en zich vrijwillig inzetten om iets terug te doen voor hun wijk en voor de kinderen die er nu opgroeien. Professionals die er al jaren werken en zich nog dagelijks met veel plezier voor de wijk inzetten.

ONTWIKKELINGEN IN DE WIJK

Bewonersinitiatieven

- spelenkaart maken van alle speeltuinen vanuit de ogen van de kinderen
- wandelroute om groen in de buurt te verbinden en bewoners zo een groen ommetje te geven in hun eigen buurt
- zichtbaar maken van erfgoed in park Presikhaaf
- kracht van moeders
- doorbreken van de cirkel bij vrouwen met migratieachtergrond
- veel bewoners die dag in dag uit zwerfvuil rapen
- initiatieven van jongeren voor henzelf en wijkgenoten, onder de vleugels van jongerenwerk en Presikhaaf University
- bewoners onderhouden/veranderen moestuinen en/of groenstroken in hun buurt, of leggen die aan
- WhatsAppgroepen in straten/buurten, waar mensen elkaar op de hoogte houden/waarschuwen waar nodig etc. en soms ook samen activiteiten organiseren als straatbbq's, halloweenfeestjes, zomerborrels, opruimdagen etc.

Stedelijke projecten in Presikhaaf

- Woondeal van Arnhem-Nijmegen met het Rijk
- Integrale gebiedsvisie op P3
- Nieuwbouw voor scholen Parkschool en IBN I Sina en bouw sporthal aan de Kinderkamp en Middachtensingel, kleine ontwikkellocatie waar nu sporthal Kermisland staat.
- Ontwikkellocaties Middachtensingel en Singravenlaan
- Nieuwe bestemming locatie school Doorwerthlaan
- Veiligheidsagenda

- Klijsma middelen Kansrijk opgroeien
- Nationaal Sportakkoord
- Convenant laaggeletterdheid
- Uitvoeringsagenda eenzaamheid
- Diftar
- Duurzaamheid
- Plan van aanpak uitbreiding woonwagencentrales
- Visie Merwedeterrein
- Arnhem Open Arnhem Connect
- Snelfietsroute
- Huisvesting creatieven
- Nieuwe wet inburgering
- Nieuwe omgevingswet

Externe ontwikkelaars/ ontwikkelingen in Presikhaaf

- dierenasiel Dierenborgh
- Güven supermarkt
- Huisartsenpraktijk Presikhaaf is het project 'Samen Presikhaaf' gestart
- Wereldhave heeft het winkelcentrum behoorlijk opgeknapt en is daar deels nog mee bezig.

CORONA

De coronacrisis heeft grote effecten, ook in Presikhaaf. In positieve zin want professionals hebben samen gekeken wat er nog wel gedaan kan worden en zijn in contact gebleven met bewoners. Bewoners ontwikkelden zelf allerlei initiatieven om elkaar te helpen en bedachten hoe ze wel met elkaar in contact konden blijven.

Corona heeft ook negatieve effecten. Omdat bewoners mensen in hun (directe) omgeving aan de ziekte hebben verloren, omdat werkloosheid en armoede lijken te stijgen, omdat bewoners nog meer zorgen hebben nu ze gedwongen hele dagen thuis en in elkaars gezelschap zijn, soms in erg kleine woningen met veel mensen. Maatschappelijke voorzieningen zullen (mogelijk blijvend) in andere vormen moeten worden aangeboden. Denk aan voorzieningen voor ontmoeting, sport- en bewegen.

Hoe de crisis zich verder gaat ontwikkelen weten we niet. We willen in ieder geval de ontstane initiatieven en samenwerking ondersteunen, behouden en hierop verder bouwen.

Thema's, doelen en acties voor 2021
De ontwikkelingen, kansen en uitdagingen die we in Presikhaaf zien, zijn samen te vatten in een aantal thema's.

Hieronder beschrijven we:

- op welke thema's we het meeste willen inzetten,
- wat onze doelen hierbij zijn en
- wat we hier samen met bewoners en professionals voor gaan doen in 2021.

THEMA MEEDOEN

Bewoners geven vaak aan dat zij hun burens niet kennen en/of nauwelijks contacten hebben in hun directe leefomgeving. Ze weten niet wat er wanneer te doen is en hoe dat te betalen, waar ze informatie, advies of hulp kunnen krijgen over het vinden van werk, bij schulden, over het opvoeden van de kinderen, bij het (beter) leren van de Nederlandse taal etc. Vaak gaan bewoners naar de huisarts toe omdat ze lichamelijke klachten ervaren. Lang niet altijd is er sprake van medische problemen, maar zijn andere problemen oorzaak van de klachten. Zoals geldproblemen, eenzaamheid, verveling, gebrekkig of geen Nederlands kunnen spreken en schrijven of een ongezonde leefstijl.

Veel signalen komen binnen via sleutelfiguren uit de verschillende gemeenschappen, die vaak overbelast zijn door de grote hoeveelheid vragen die zij krijgen van zowel bewoners als professionals.

Doelen

- Meer bewoners kunnen zichzelf financieel redden
- Meer bewoners hebben contacten in de buurt en nemen deel aan activiteiten en/of zijn hier actief in
- Meer bewoners spreken, lezen en schrijven de Nederlandse taal
- Meer bewoners hebben een gezonde leefstijl

Acties

- Samen met partners onderzoeken we welke ondersteuning bewoners nodig hebben om zich beter financieel te kunnen redden. Daarna verstrekken we de juiste opdrachten aan partijen die bewoners daar bij kunnen helpen.
- Samen met partners trends en signalen vertalen van individueel maatwerk naar wat er collectief aangeboden kan worden om zelf- en samenredzaamheid te vergroten.
- Aansluiten op netwerken in de wijk op het gebied van gezondheid en ouderen.

- Het opzetten van een sluitend netwerk van werkers (en sleutelfiguren) uit de wijk om bewoners die geïsoleerd leven (en die hulp willen) te signaleren en te helpen aan een groter sociaal netwerk.
- Professionals uit de wijk worden gestimuleerd om meer gebruik te maken van elkaars expertises (integrale aanpak). Dit netwerk stimuleren en verder beleggen en borgen.
- Inzicht krijgen in welke ondersteuning nodig is zodat bewoners zich kunnen redden met Nederlandse taal. Indien nodig het ToTaalplan hierop aanpassen of het inzetten van andere mogelijkheden.
- Investeren in speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken, zowel binnen als in de openbare ruimte.
- Het volgen en ondersteunen van de uitvoering van de pilot Nationaal Sportakkoord in Presikhaaf.
- Het volgen en ondersteunen van de JOGG en GO! aanpak.

THEMA VEILIGHEID

Als bewoners veel problemen hebben en weinig contacten in de buurt hebben, geven zij meestal een lager cijfer aan hun leefomgeving en voelen ze zich sneller onveilig dan bewoners die actief betrokken zijn in hun wijk en hun burens kennen.

Het aantal woningen in de goedkoopste klasse sociale huur is groot in Presikhaaf. Er zijn zorgen over bewoners met verward gedrag, die moeite hebben zichzelf te redden, jongeren die verleid worden tot snel geld verdienen in de criminaliteit, mensen ervaren veel overlast van hun burens. In een wijk als Presikhaaf wordt veel van bewoners gevraagd om goed samen te kunnen leven, door een grote diversiteit in achtergronden en problemen.

Stedelijk beleid op het gebied van openbare ruimte en afval leiden op dit moment in Presikhaaf tot meer verloedering. Dit gaat ten koste van de leefbaarheid in de wijk. Er zijn veel bijplaatsingen en dumpingen van afval en professionals en bewoners geven signalen af dat ze het nieuwe systeem niet begrijpen.

Bewoners klagen over snelheidsovertredingen, parkeeroverlast en ander grensoverschrijdend gedrag in het verkeer, waarbij men elkaar niet durft aan te spreken.

Doelen

- Bewoners ervaren minder woonoverlast
- Bewoners ervaren minder last van zwerfafval, vandalisme en andere problemen in de openbare ruimte (minder fyieke verloedering)
- Er wordt minder hard gereden in Presikhaaf en er is minder parkeeroverlast

Acties

- Samen met bewoners en professionals werken wij aan een veiligheidsagenda om de veiligheid te verbeteren in de wijk.
- Samen met netwerkprofessionals zetten wij een wijkveiligheids-overleg op, met als onderdeel een aanpak jongerenoverlast.
- Wij halen ervaringen van wijkbewoners op waarmee er in Arnhem een handelingskader woonoverlast gemaakt kan worden.
- We onderzoeken methodieken/ goede praktijken (bijv. zelf onderhouden van stukjes openbare ruimte) om bewoners meer betrokken te krijgen voor eigen leefomgeving.
- Samenwerking faciliteren voor wijkprofessionals om tot een adequate aanpak (van melding tot ophalen) van zwerfvuil te komen.
- Faciliteren van gesprekken tussen bewoners en de partijen die verantwoordelijk zijn voor de infrastructuur (wegen, straten, verkeer).
- Samen met de professionals de aanpak van hardrijders en parkeeroverlast zichtbaar maken aan de bewoners.

THEMA KANSENGELIJKHEID

Er is veel aandacht voor kinderen tot 12 jaar in Arnhem en ook in Presikhaaf. Er wordt veel tijd en geld ingezet voor goed onderwijs en deelname aan sport en cultuuractiviteiten. Ook gaat er veel aandacht naar jongeren waar het al mis mee is gegaan, die uitvallen op school, begeleid worden in de jeugdzorg of zelfs dakloos zijn geworden.

In Presikhaaf wonen mensen met veel verschillende achtergronden, culturen, gewoonten etc. Kinderen en jongeren ervaren veel verschillen in normen en waarden die op school, op straat en thuis gelden en hebben moeite zich hierin staande te houden en goed te (blijven) ontwikkelen. Professionals geven aan dat er veel conflicten en pestgedrag zijn via social media. Maar ze weten niet altijd hoe social media werken en hoe ze kinderen, jongeren en ouders hierbij kunnen ondersteunen. Het ontwikkelen van je identiteit en het belang van je houding en gedrag worden zijn onderwerpen waar aandacht voor nodig is. Professionals zien in dat zij nog veel beter gebruik van elkaar kunnen maken en dat ze hun netwerk met elkaar en met ouders verder kunnen verstevigen.

Ouders ervaren door hun omstandigheden vaak moeite met de opvoeding en vragen om hulp van professionals om hun kinderen te begeleiden. Ook voelen ouders zich niet altijd thuis bij activiteiten die voor hen of hun kinderen georganiseerd worden. Dat komt omdat de activiteiten niet passen bij hun behoefte of niet aansluiten op hun achtergrond (het is niet cultuursensitief).

Daarom willen we meer en steviger samenwerken met ouders en hen in staat stellen om meer zelf hun rol en verantwoordelijkheden in de opvoeding in te vullen.

Doelen

- Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen in de opvoeding.
- Presikhaafse kinderen worden meer ondersteund bij de ontwikkeling van een positief zelfbeeld, het verplaatsen in en omgaan met anderen en het ontwikkelen van hun talenten.
- Presikhaafse jongeren zijn meer weerbaar door een positief zelfbeeld, kunnen zich verplaatsen in en omgaan met anderen en zien hun meerwaarde voor de samenleving.

Acties

- Investeren in het verstevigen van het netwerk tussen professionals en ouders
- We delen ervaringen en expertise in het netwerk en maken gebruik van elkaars talenten.
- We verstevigen, samen met ouders, de netwerken van en voor ouders en breiden die uit.
- In (subsidie)opdrachten aan professionals werken we samen met ouders. Het hebben van een breed netwerk is essentieel voor het uitvoeren van opdrachten.
- Uitvoeren van een eerste pilot mediawijsheid om professionals te trainen in hoe social media in elkaar zitten en hoe je kinderen en jongeren kunt ondersteunen bij het omgaan met (conflicten en pestgedrag op) social media.
- Samen met ouders en professionals brengen we in kaart wat er nodig is om kinderen meer te laten buitenspelen, bewegen en ontmoeten. Op een aantal speel- en beweegplekken gaan we hier ervaring mee opdoen.
- We volgen wat professionals gebruiken om kinderen en jongeren te laten ervaren wat hun verschillende achtergronden kunnen betekenen voor de samenleving. We delen de opgedane ervaringen in het netwerk.

CONTACT

www.arnhem.nl/wijken.